

ლ. ჯ. მუჭლას ოქონი

საქონლის
მონძობება და
ხევისხევადასულობა

დიანეთის საქმეთა სამმართველოს გამომცემლობა:1585
ჯიბის წიგნები:132

საერთაშორისო საქველმოქმედო ფონდი muslim-georgia

ბეჭდვითი მონიტორინგი
დოქ. ფატიჰ ქურთი

კოორდინატორი
ლოქმან არსლანი

გამოცემისთვის მოამზადა
ულურ ალთინთოფი

ნაწარმოების განმხილველი კომისიის გადაწყვეტილება:
20.02.2019/18

ISBN: 978-605-7519-35-1

2019-06-Y-0003-1585

სერთიფიკატის ნო: 12930

1. გამოცემა, ანკარა 2019

გამოცემა

Başak Mat. Tanı. Hiz. İth. İhr. Tic. Ltd. Şti.

+90 312 397 16 17

© თურქეთის რესპუბლიკის რელიგიის საქმეთა სამმართველო

საკონტაქტო ინფორმაცია

რელიგიური პუბლიკაციების გენერალური სამმართველო

უცხო ენასა და დიალექტებზე საგამომცემლო სამმართველო

Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü

Yabancı Dil ve Lehçelerde Yayınlar Daire Başkanlığı

Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı

No:147/A 06800 Çankaya/Ankara/TÜRKİYE

ტელ: +90 312 295 72 81

ფაქსი: +90 312 284 72 88

e-posta: yabancidiller@diyanet.gov.tr

საქონლის მოხმარება და ზღვანსედასულობა

დოქ. მუნღლის აქონი

თურქეთის რესპუბლიკის რელიგიის საქმეთა სამმართველო

სარჩევი რწმენის პირობები

წინასიტყვაობა • 5

შესავალი • 9

I. მოხმარება და მორალური პრინციპები • 12

1. მოხმარებისას ძირითადი • 14

2. შემოსავლის მატებასთან ერთად არ უნდა დავარდვიოთ მორალური პრინციპები • 17

3. ლეგიტიმური ჩარჩოების დაცვით • 21

4. ზედმეტი ხარჯვისგან თავის შეკავება • 27

5. მოჩვენებითობა და ამპარტაენება • 36

6. სიმდიდრის შედეგად გაამპარტაენება • 44

7. არა ძუნწობა, არამედ ხელგაშლილობა • 46

8. ხარჯვისას ზომიერების დაცვა • 52

II...და ბოლოს • 54

წინასიყუობა

ადამიანი საზოგადოების ნაწილია. ერთიან სივრცეში მცხოვრები ადამიანები ვაღდეულები არიან იცოდნენ ინდივიდის უფლებება- მოვალეობები და პასუხისმგებლობის გრძნობით უნდა მოქმედებდნენ, რათა ადამიანთა შორის მშვიდობა და ბედნიერება იქნას უზრუნველყოფილი. პასუხისმგებლობის შეგნება პიროვნებამ, უპირველეს ყოვლისა საკუთარით უნდა დაიწყოს. პირადი პასუხისმგებლობის გრძნობა ვისაც გააჩნია, მან ოჯახისა და საზოგადოების წინაშე არსებული პასუხისმგებლობაც იცის და დაკისრებულ მოვალეობასაც ასრულებს.

„ნუთუ ეგონა ადამიანს, რომ უპასუხისმგებლოდ იქნებოდა მიტოვებული?“

ქიამეთ სურას 36-ე აიათი მიგვითითებს, რომ ადამიანი პასუხისმგებლობის მატარებელი არსებაა.

„მერე იმ დღეს, აუცილებლად მოგეკითხებათ, რაც გებოდათ!“

თექასურის სურას მე-8 აიათი კი გვინვენებს, რომ ადამიანს, უპირველეს ყოვლისა გონება და სხვა მრავალი წყალობა ებოდა და ამის საპასუხოდ, გარკვეული ვაღდეუ-

ლებები დაეკისრა, რომელიც შექლებიდაგვარად უნდა შეასრულოს.

საზოგადოების სიმშვიდეს, უმთავრესად გაურკვეველობა არღვევს, ყველას გვეკისრება პასუხისმგებლობა, რათა ადამიანის ღირსებისთვის შესაფერისი მომავალი შევიქმნათ. ცხადია, რომ დღეს ჩვენს საზოგადოებაში მრავალი გაურკვეველი საკითხი არსებობს.

დღეისათვის მსოფლიო საზოგადოების მომავალს მრავალი საფრთხე ემუქრება. ესენია: შიმშილი, სიღარიბე, გარემოს დაბინძურება, ბუნებრივი კატასტროფები, სოციალური უთანასწორობა, არათანაბარი პირობები, ზნეობრივი დაცემულობა, სულიერი სიმდაბლე, მატერიალური მიდრეკილებები, ურწმუნოება, ბოროტება, არასაკმარისად ჯანსაღი გარემო, გაურკვეველობა განათლებისა და სამართლიანობის სფეროში, ისტორიული და კულტურული ღირებულებების განადგურება და სხვა. გარდა ამისა, ამ ყველაფერს ემატება ადამიანებს შორის დიდი დილოგის. ტოლერანტობისა და შემწყნარებლობის შემცირება, განსხვავებული აზრის დევნა და ტერორი.

ყველა ეს საკითხი არა კონკრეტული რეგიონის ან ერისთვისაა დამახასიათებელი, არამედ მთელი მსოფლიოს მოსახლეობა

რადაც ფორმით, გაურკვეველობაშია ჩაფლული. ამ საკითხების მოსაგვარებლად კი ხალხებს შორის ურთიერთობის გაღრმავება და საერთაშორისო მნიშვნელობის ქმედითი მიღწევების ძიებაა საჭირო.

სინამდვილეში, უმთავრესი არის ის, რომ ჩვენს ხელთ არსებულ ღირებულებებს ვერ ვამჩნევთ და შესაბამისად ამ ღირებულებებით არ ვცხოვრობთ. გამომდინარე აქედან, ჯერ ეს ღირებულებები უნდა აღმოვაჩინოთ და ყოველდღიურობაში დავნერგოთ. უეჭველია, რომ ჩვენთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი ღირებულება ისლამია, რომელიც რამდენიმე ათეული საუკუნის განმავლობაში, კაცობრიობას გზას უნათებს.

დღეს, ადამიანის შესაძლებლობების განვითარების მიზნით შემუშავებული ფსიქოთერაპიის მეთოდების ქმედითუნარიანობისათვის, ეკოლოგიური პრობლემების, ნარკომანიის წინააღმდეგ ბრძოლის და სხვა მსგავსი გამოწვევების წინააღმდეგ რელიგიის მნიშვნელობა აშკარაა. ისლამს გააჩნია საიმისო შესაძლებლობა, რომ თანამედროვე გამოწვევებს უპასუხოს. მას აქვს საიმისო დინამიკა, რათა თანამედროვე მსოფლიოს ახალი ფორმულირებები შესთავაზოს.

ამ თვალსაზრისით ჩვენი სარწმუნოების მიერ გადმოცემული ბრძანებები და რჩევები

ბი, რომლებიც ურთიერთდახმარებისა და ტოლერანტობის პრინციპების დამკვიდრებას უწყობს ხელს, ყურად უნდა ვიღოთ და ადამიანებს შორის არსებული უფლება-მოვალეობები კარგად გავიაზროთ და ცხოვრების ჭირი და ღხინი ერთად ვზიდოთ. ჩვენი ცხოვრების სტილი სოციალური ურთიერთთანადგომა უნდა იყოს და ბედნიერი მომავლისთვის ყველამ ერთად ვიბრძოლოთ.

შესავალი

დღეისათვის მოხმარების კულტურა ადამიანურ და მორალურ ღირებულებებს გასცდა და კულტურული და სულიერი ფასეულობებისგან დაიცალა. ირგვლივ გამეფებულია გულგრილობა და სხვისი ჭირის არად ჩაგდება. ამგვარი მდგომარეობა ქმნის ადამიანის ტიპს, რომელიც ბედნიერებას მხოლოდ და მხოლოდ შექმნასა და მოხმარებაში ხედავს.

წარმოებისა და მოგების გაზრდის მიზნით მოხმარების გაზრდაა საჭირო და საამისოდ მრავალი სახის საკომუნიკაციო საშუალებებია გამოყენებული. ეს ყველაფერი კი ხელოვნურად შექმნის მოთხოვნილებებს წარმოშობს. აღნიშნული მდგომარეობა თავის მხრივ ცვლის ღირებულებათა საზომს. წარმოიქმნება სიტუაცია, რომლის დროსაც მომხმარებლობა პრივილეგიად ითვლება და ადამიანი რაც უფრო ძვირადღირებულ საქონელს მოიხმარს ეს სიამაყის და ამპარტავნების მიზეზი ხდება. ეს კი ადამიანების ერთგვარ კლასობრივ დაყოფას იწვევს.

ამ რბოლასა და შეჯიბრში ადამიანები ხშირად საკრედიტო ბარათებს იყენებენ და იხდიან პროცენტებს, ვარდებიან უაზრო ვალებში, რათა ტენდენციას არ ჩამორჩნენ.

უფრო მეტიც, ზოგიერთი ადამიანი რამოდენიმე წლის შემდგომ მოსალოდნელ შემოსავალს თავიდანვე ხარჯავს და ამ გზით თავის მომავალს, როგორ წესი იპოთეკაში დებს.

ზედმეტი და უსისტემო ხარჯვა გარდა იმისა, რომ იწვევს ადამიანური და ზნეობრივი ღირებულებების უგულვებელყოფას, ასევე ქმნის საფრთხეს, რომ დედამიწის შეზღუდული რესურსები ამოიწუროს. გარემო უკიდურესად ბინძურდება, ნადგურდება ტყეები, მდინარეები და სხვა.

მეორეს მხრივ დღითიდღე იზრდება უსარგებლო მოთხოვნილებების რიცხვი და მომჭირნეობისკენ არავითარი ტენდენცია არ შეინიშნება. ადამიანები იმ პროდუქ-

ტებს, რომლებსაც ადრე არ იყენებდნენ, არ სჭირდებოდათ და ზედმეტად მიიჩნევდნენ, უეცრად აღმოაჩენენ, რომ იგივე პროდუქტების მომხმარებლები არიან. უკვე აღარავინ კითხულობს, რომ ეს ყველაფერი ნამდვილად სჭირდება ადამიანს თუ არა.

მოკლედ რომ ვთქვათ, დღეისათვის მომხმარებლების მიდგომებს ადამიანი ეკონომიკურ განზომილებაში გადაჰყავს და მოხმარებაზე უკიდურესად ორიენტირებულს ხდის. ამავდროულად უგულბებელყოფილია ისეთი მნიშვნელოვანი მორალური და რელიგიური ღირებულებები, როგორცაა ურთიერთდახმარება, გაჭირვებულებზე ხელის გაწოდება, გარემოს დაცვა, მფლანგველობისა და ამპარტავნებისაგან თავის შეკავება, მხოლოდ იმდენით დაკმაყოფილება, რაც გვჭირდება და სხვა.

გამომდინარე აქედან, როგორც ინდივიდუალური, ისე საზოგადოებრივი მომხმარებლის კულტურა აუცილებლად გამოსწორებას საჭიროებს, რადგან არსებულ მდგომარეობას მოაქვს ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი უარყოფითი ტენდენციები. საამისოდ კი აუცილებელია გავატაროთ მორალური და სულიერი, პრევენციული სახის ღონისძიებები. ერთის მხრივ უნდა შენარჩუნდეს სამეწარმეო სურვილი, რათა რეალური საჭიროებებისათვის საკმარისი პროდუქცია

დამზადდეს, ხოლო მეორეს მხრივ ადამიანებს უნდა ავუხსნათ, რომ მფლანგველობა მიუღებელია და საზოგადოების მდიდარმა წევრებმა ღარიბ ნაწილს უნდა დაეხმარონ. რაღაცის ყიდვა, შექენა, მოხმარება თვითმიზანი არ უნდა იყოს. ის უნდა იყოს საშუალება საიმისოდ, რომ საჭიროებები დავიკმაყოფილოთ. მიზანი კი ადამიანის და საზოგადოების ბედნიერებაა. მოხმარებას აუცილებლად უნდა ჰქონდეს საზომი და მორალური ნორმები.

ახლა კი ამ მოკრძალებული ნაშრომით შევეცდებით საკითხი ისლამის პრინციპების შესაბამისად განვიხილოთ.

I. მოხმარება და მორალური პრინციპები

ადამიანები ხასიათით ერთიმეორისგან განსხვავდებიან. ყოველ მათგანს აუცილებლად გააჩნია პიროვნული ინტერესები და სურვილები, რაც სხვათა უფლებების ხელყოფის ალბათობას ქმნის. სწორედ ამიტომაც მორალური პრინციპები საჭირო და აუცილებელია. ამასთანავე საჭიროა სამართლებრივ ნორმებთან ერთად მორალური ნორმების პრაქტიკაში გატარება, რათა საზოგადოებაში მშვიდობა, ერთიანობა და ძმობა შენარჩუნდეს.

ამ თვალსაზრისით, ისლამი, პიროვნულ და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მორალური ღირებულებების დაცვას და განხორციელებას დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს და ზოგიერთი ვალდებულებისა და აკრძალვის სახით ადამიანებს შორის ზნეობის დამკვიდრებას ისახავს მიზნად. შუამავალი ბრძანებდა: “თქვენს შორის ყველაზე სასარგებლო ისაა, ვისაც კარგი ზნეობა გააჩნია”. (ბუჰარი, ედებ, 38)

მომხმარებლობა და მასთან დაკავშირებული მორალური პრინციპები საკმაოდ ყურადსაღები თემაა. შუამავალი ბრძანებდა: “ვისაც მეზობელი მშიერი ყავს და თვითონ მაძღარი წევს, ჩვენიანი არ არის”. (ებუ შეიბე, მუსანნეფ, 7/218)

“რასაც საკუთარი თავისთვის ისურვებთ, თუ ის მორწმუნე ძმასაც არ უსურვებთ, მორწმუნედ არ ჩაითვლებით.” (ბუჰარი, იმან, 7)

ჰადისებიდან გამომდინარე მორწმუნე მუსლიმი ვალდებულია მატერიალური და სულიერი წყალობა არც უპასუხისმგებლოდ გაანიავოს და ამასთანავე მორწმუნე ძმებსაც უნდა გაუზიაროს. ჰადისებიდან ნათლად ჩანს, რომ მორწმუნე მუსლიმს უყურადღებობა და გულგრილობა არ ეპატიება.

მიუხედავად იმისა, რომ ისლამი საკუთრების უფლებას იცავს, ადამიანებს მაინც არ

აძლევს უსაზღვრო უფლებას საკუთარი ქონება შეუძღვდავად განკარგონ. ამით ისლამი საზოგადოების ეკონომიკური წონასწორობის თვალსაზრისით გარკვეულ ნორმებს აწესებს. ისლამის მიხედვით შემოსავლის მიღება, მოგება და ქონების დაგროვება გარკვეულ ნორმებს უნდა შეესაბამებოდეს და ასევე ნორმებია დაწესებული ქონების განკარგვისა და ხარჯვის დროსაც. ამ ნორმების უგულებელყოფა იწვევს სასჯელს, როგორც ამქვეყნიურს, ისე იმქვეყნიურს. წმ. შუამავალი ბრძანებდა:

“საიქიოში ადამიანი ხუთი რაიმის შესახებ აუცილებლად განიკითხება: ცხოვრება სად გაატარა, ახალგაზრდობა როგორ განვლო, ქონება საიდან დააგროვა და სად დახარჯა და თავისი ცოდნის მიხედვით თუ იქცეოდა”. (თირმიზი, ყიამეთ, 1)

ისლამის მიხედვით მომხმარებლის მიერ გასათვალისწინებელი მორალური პრინციპები შემდეგია:

1. მოხმარებისას ძირითადი

მოცაფი უნდა იყო საქაროება

ადამიანებს სიცოცხლის გაგრძელებსათვის აუცილებლად სჭირდებათ მოთხოვნი-

ლებების დაკმაყოფილება. ეს არის საჭიროება, რომელიც ადამიანის ცხოვრებას მუდმივად თან სდევს. საჭიროებები მოთხოვნილების სახით წარმოჩნდება. მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების პროცესი კი ზოგადად გამოიხატება როგორც მოთხოვნა. მოთხოვნა არის გარკვეული პროდუქციის ან მომსახურების შექმნის სურვილი და შესაძლებლობა.

ეკონომისტების ენაზე ეკონომიკა არის შეზღუდული საქონელისა და მომსახურების შუაზღუდავ მოთხოვნილებებთან გაწონასწორების მცდელობა. ისლამის ეკონომისტები კი მიიჩნევენ, რომ შეუძლუდავი მოთხოვნილებები კი არა, ადამიანის სურვილებია. ასე, რომ მათი აზრით მოთხოვნილება და სურვილი სხვადასხვა რამაა.

სიმართლეც ესაა. ადამიანები დღეს არსებული მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებისთანავე სხვა მოთხოვნილებებს იჩენენ და როგორც წესი, უფრო და უფრო მეტი უნდათ. შუამავალი ადამიანის ამ თვისებას შემდეგნაირად აღწერს: “ადამიანს ერთი ხეობა სავსე ოქრო რომ ჰქონდეს, მეორეს მოისურვებს”. ბუჰარი, რიკაკ, 10)

დღესა, მოთხოვნილება და სურვილი ერთმანეთშია არეული და უმეტესად სურვილი საჭიროების ადგილს იკავებს. არა-

და საჭიროება უფრო კონკრეტული რამაა, ვიდრე სურვილი. საჭიროება ფიზიოლოგიური ხასიათისაა, ხოლო სურვილი უფრო ფსიქოლოგიური მოვლენაა. ამიტომაც, რომ ჩვეულებრივი ადამიანის საჭიროებები შეზღუდულია, ხოლო სურვილები შეუზღუდავი.

გამომდინარე აქედან შეგვიძლია შემდეგი მოსაზრება წარმოვიდგინოთ: ადამიანებს, როცა ეს საჭირო იქნება, უნდა შეეძლოთ სურვილები შეზღუდონ და ისეთი რამეების შექმნისგან თავი შეიკავონ, რისი შექმნაც იმ მომონტისათვის აუცილებელი არ არის. რაც აუცილებელია და გადაუდებელ საჭიროებას წარმოადგენს, ბუნებრივია ადამიანმა ის უნდა შეიძინოს.

მნიშვნელობის მხრივ მოთხოვნილებები შეიძლება სამ ჯგუფად დავყოთ: აუცილებელი, ცხოვრების გაიოლებისთვის გამოსადეგი და სიამოვნების მისაღები მოთხოვნილებები. ბუნებრივია, რომ განვითარება და თანამედროვეობა მოთხოვნილებების გაზრდას იწვევს. თუმცა, ყველა სურვილის და მოთხოვნილების დაკმაყოფილება ეკონომიკური თვალსაზრისით შეუძლებელია და საჭიროა არჩევანის გაკეთება. პირველ რიგში მდგომი მოთხოვნილებების უგულვებლყოფა და მეორეხარისხოვანი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებისთვის ზრუნვა მფლანგველობად ითვლება და მიუღებე-

ლია. ადამიანის უსაზღვრო ფანტაზიისა და სურვილების პირობებში, მათ დასაკმაყოფილებლად საჭირო რესურსები საგრძნობლად მცირეა. ამიტომ აუცილებელია მოხმარებისას არსებობდეს რეგულაციები, რომლებიც გონივრულ, ზნეობრივ და ეკონომიკურ პრინციპებს შეესაბამება. ადამიანებს ამგვარი პრინციპები რომ არ ზღუდავდეს, ვინ იცის ზოგიერთი ადამიანი საკუთარი სურვილების შესაბამისად რამდენ უსარგებლო რამეს შეიძენდა. მეორეს მხრივ კი ვინ იცის რამდენ ადამიანს არ შეუძლია სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი რამ შეიძინოს. ამგვარი ტენდენცია არამარტო ეკონომიკურ წონასწორობას დააზიანებს, არამედ ის გამოიწვევს სოციალურ უკმაყოფილებას და დაირღვევა საზოგადოებრივი სიმშვიდე. სამწუხაროდ დღეს მრავალი ასეთი მაგალითი არსებობს.

2. შემოსავლის მატებასთან ერთად არ უნდა დაფარულიყო მორალური პრინციპები

ისლამის მიხედვით მხოლოდ სამომხმარებლო ხარჯები არ არის შემოსავლის მიზანი. ამიტომ შემოსავლის მატებასთან ერთად, მაშინვე მოხმარებაზე ორიენტირება მიღებული არ არის. მოხმარების სფერო ისლამის მიხედვითაა დარეგულირებული.

ისლამი რამოდენიმე სახის პროდუქციას ჰარამად მიიჩნევს და მათ შექენასა და მოხმარებას კრძალავს. რაც შეეხება ლეგიტიმურ საქონელს, ისლამი აქაც ზომიერებას მოითხოვს და მფლანგველობას მიუღებლად თვლის. (იხ. არაფ 31)

გამომდინარე აქედან, ადამიანს, რომელსაც შემოსავალი მოემატა უფლება არ აქვს მაშინვე საკუთარი სურვილისა და საჭიროებისამებრ დახარჯოს. ის ვალდებულია გაითვალისწინოს ღარიბები, სხვა ტიპის გაჭირვებულები, ნათესავეები, მეგობრები და სხვა. (იხ. ნისა 36, ისრა 26-27)

ისედაც ცხადია, რომ მუსლიმი ადამიანი მის ირგვლივ მყოფი ადამიანების შიმშილისა და უბედურების მიმართ გულგრილი ვერ დარჩება. ყურანის აიათებში მრავალგზის არის მოწოდებული, რომ ადამიანმა მხოლოდ საკუთარი თავისთვის კი არ უნდა დახარჯოს, სხვებისთვისაც უნდა გაიღოს და ამგვარი დანახარჯი ღვთის გზაზე დახარჯულად ითვლება. მაგ:

“ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! გაეცით იმ საუკეთესოთაგან, რაც მოიხვეჭეთ და რაც მიწიდან აღმოვაცენეთ თქვენთვის. და არ განიზრახოთ მისგან ყველაზე ცუდი გასაცემად, რისი ამღებიც არ იქნებოდით თქვენ, გარდა თვალმომხუჭვისა. იცოდეთ, რომ ალლაჰი ყოველადმედიდარია, ყოველდქებულია!” (სურა ბაყარა 267)

აიათიდან გამომდინარე შემოსავლის ნაწილი გაჭირვებულებს უნდა ვუწილადოთ.

არსებობს ღვთის გზაზე დახარჯვის სავალდებულო და ნებაყოფილობითი ვარიანტი. მაგალითად ზექათი სავალდებულო მოწყალეებაა. სხვა ტიპის მოწყალეებას კი მორწმუნე საკუთარი სურვილისამებრ განახორციელებს და რაოდენობაც მასზეა დამოკიდებული. შუამავალი შემოსავლის მატების მიუხედავად მოკრძალებულ ცხოვრებას განაგრძობდა. მთელ დანარჩენ შემოსავალს კი ღარიბებს უნაწილებდა.

რა თქმა უნდა ისლამი არ გვავალებულებს, რომ მხოლოდ მინიმუმი ვიკმაროთ და ხარჯვაში საარსებო მინიმუმს არ ავცდეთ. მორწმუნე მუსლიმს უფლება აქვს კარგად და ზომიერად კომფორტულად იცხოვროს. ყურანში ნაბრძანებია:

“ჰკითხე: ვის ძალუძს აკრძალოს მორთულობა და სანუკვარი სარჩოთაგანი ალაჰის მიერ თავის მსახურნზე ნაბოძები? უთხარი: ეს მათთვისაა ამქვეყნიურ ცხოვრებაში და კერძოდ, აღდგომის დღეს, რომელთაც იწამეს. ამგვარად განვმარტავთ აითებს ჩვენ იმ ხალხისთვის, აცნობიერებენ რომელნიც.

ყველა იმ ტიპის ხარჯვა რომელიც ამპარტავნებას გამოხატავს და ზედმეტია მფლავნგველობაში ითვლება. ამიტომ, როცა ადამიანი ფულს ხარჯავს მხოლოდ საკუთარი საფულის მდგომარეობაზე კი არ უნდა იფიქროს, საზოგადოების საფულეც უნდა გაითვალისწინოს. ისლამური გაგება არ ითვალისწინებს იმას, რომ საზოგადოებაში ზოგი ძალიან მდიდარი იყოს და ძირითადი მასა უკიდურესად ღარიბი.

3. ლეგიტიმური ჩინოვების დაცვით

სარგებლის მაქსიმიზაცია

საქონელისა და მომსახურებისგან მიღებულ დაკმაყოფილებას სარგებელი ჰქვია. ამ განმარტებიდან გამომდინარე საქონელსა და მომსახურებას სარგებელი რომ ჰქონდეს ამისათვის საჭიროა მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების თვისება გააჩნდეს.

ისლამის მიხედვით სარგებლის შემცველ საქონელს სამართლებრივი, ლეგიტიმური ღირებულება უნდა გააჩნდეს. მაგალითად არსებობს ისლამის მიხედვით არალეგიტიმური, სამართლებრივად ღირებულების არმქონე საქონელიც. ასეთია ღორის ხორცი, ლეში და მსგავსი. მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებისთვის შექმნილი საქონელი აუცილებლად ჰალალი უნდა იყოს. გამომდინარე აქედან, ალკოჰოლი, ნარკოტიკი და ღორის ხორცი, რომლებიც ისლამის მიხედვით კატეგორიულად აკრძალულია, გამოყენებად საქონლად არ ითვლება და მათი გამოყენება აკრძალულია. შესაბამისად მუსლიმისთვის მათ სარგებელიანობაზე საუბარიც კი ზედმეტია. ასევე მიუღებელია იმგვარი მომსახურების მიღება, რაც ისლამის პრინციპებს ეწინააღმდეგება. ამგვარი მომსახურების გაწევაც და მიღებაც აკრძალულია.

მეორეს მხრივ ყურანის ზოგიერთ აياتებში საუბარია ისეთ საქონელზე, რომლებიც პირდაპირ სასარგებლოდაა მიჩნეული.

(იხ. სურა ბაყარა 110,272,273) ამგვარი სახელი მათ მიენიჭათ მათი გამოყენების შედეგად მიღებული სარგებელის გამო. სარგებელი ხომ საქონელისა და მომსახურების გამოყენების შემდეგ წარმოიქმნება. ამიტომაც რომ ღვთის გზაზე ფულის გაღება, ზექათი, მოწყალება, ოჯახის რჩენა და სხვა მსგავსი ხასიათის ქცევები ყურანში ხშირად მოწოდებული.

რომელთაც სწამთ უხილავის, ლოცვას ადავლენენ ჭეშმარიტად და, რაც ვუწყალობეთ, გაიღებენ იქიდან (ღვთის გზაზე); (სურა ბაყარა 3)

“სიკეთე მარტოოდენ აღმოსავლეთის და დასავლეთის მხარეს სახის მოპყრობით არ შემოიფარგლება. არამედ სიკეთე ისაა, ვინც ირწმუნა ალლაჰი და დღე უკანასკნელი, ანგელოზები, წიგნი და შუამავლები; უყვარს ქონება, მაგრამ მაინც ურიგებს ახლობლებს, ობლებს, უპოვრებს, მოგზაურებს, მთხოვნელებსა და მონებს ; ლოცვად დგება, ზექათს არიგებს, და ასრულებს პირობას, თუკი დებს მას; მოთმინებით იტანს უბედურებას, გასაჭირსა და განსაცდელს. სწორედ ეგენი არიან ერთგულნი და (ალლაჰის სასჯელისგან) დაცულნიც სწორედ ეგენი არიან.” (სურა ბაყარა 177)

“და რომელთაც მოითმინეს თავიანთი ღმერთის კმაყოფილების სურვილით და ადავლინეს ლოცვა, და გასცემენ ფარულად თუ აშკარად მოწყალებას იმისგან, რაც ვუ-

ბოძეთ და სდევნიან სიკეთით ბოროტებას, აი ეგენი, რომელთაც ჰპოვეს საუკეთესო შედეგი სამყოფელისა!” (სურა რა’დ 22)

გარდა ამისა, ყურანი აფრთხილებს იმ ადამიანებს, რომლებიც საქონელს არ იყენებენ, ინახავენ და ღვთის გზაზე არ ხარჯავენ.

“ჰეი, თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! უეჭველად, უმეტესი მწიგნობარი და ბერი უსამართლოდ მიირთმევენ ხალხის ქონებასა და აცდუნებენ მათ ალლაჰის გზიდან. და რომელნიც აგროვებენ ოქროსა და ვერცხლს, ხოლო არ გაიღებენ მას ალლაჰის გზაზე, მაშინ ამცნე მათ მწარე სასჯელი!

იმ დღეს გაშანთებული იქნება ჯოჯოხეთის ცეცხლზე მათი ზედაპირი, გაახურებენ და დაიდაღება შუბლნი მათი, და ფერდნი მათნი, და ზურგნი მათნი: აი, ესაა, რაც მოაგროვეთ თქვენი სულისთვის. მაშ, იგემეთ ის, რასაც აგროვებდით!” (სურა თევბე 34-35)

საქონლისა და მომსახურებისგან ისლამის მიხედვით ლეგიტიმური გზით სარგებლის მიღება და ამ სარგებლის მაქსიმიზაცია მიღებული და მისასაღმებელია. ისლამის სწავლულთაგან ელ ჯაჰიზი მოგვითხრობს მუაზეს სახელით ცნობილი ერთ-ერთი ქალბატონის ამბავს, სადაც თემასთან დაკავშირებული საკითხია განხილული.

ამ ქალბატონს ერთმა ახლობელმა პირუტყვი აჩუქა. ქალი ქვრივი იყო, ამიტომ არ

იცოდა რა მოეხერხებინა პირუტყვისთვის. საგონებელში ჩავარდნილ ქალს ჯაჰიზმა ჰკითხა, რა გაგჭირვებიაო. მუაზემ უპასუხა: მე ქვრივი ვარ და არ მყავს მამაკაცი, რომელიც ამ პირუტყვს მიხედავს ან ხორცის გამოყენებაში დამეხმარება. ქმარი, რომელიც ყველა საქმეს აგვარებდა და მეხმარებოდა, აღარ არის. რომც დავკლა ეს პირუტყვი, როგორ უნდა დავჭრა და როგორ გავყიდო ესეც კი არ ვიცი. მხოლოდ ის ვიცი, რომ ეს პირუტყვიც და ყველაფერი რაც ღმერთს გაუჩენია, როგორც ჰალალი, აუცილებლად სასარგებლოა. თუმცა ისეც ხდება, რომ ადამიანებმა მისი რიგიანად გამოყენება არ ვიცით. მე ახლა ვშიშობ ცოტა არ ვიზარალო, მაგრამ ვიცი რომ ეს ცოტა ზარალი, მომავალში დიდი ზარალის მიზეზი გახდება. რქები ვიცი როგორც უნდა გამოვიყენო. ოთახში ბოძზე მივარჭობ და რაღაცაებს ჩამოვკიდებ. რაც შეეხება ძვლებს, ხორცის გაცლის შემდეგ უნდა დაიმტვრეს და ადუღდეს. გამოცალკეებულ ცხიმს ოთახის გასანათებლად გამოვიყენებ. ძვლები შეშად გამოდგება. რაც შეეხება ტყავს, მისგან ფეხსაცმელი, ჩანთა და მსგავსი რამეები მზადდება.

რამოდენიმე ხნის შემდეგ ჯაჰიზი ისევ შეხვდება მუაზეს. იმ პირუტყვის ბასტურმა რა უყავიო, ჰკითხავს.

ბასტურმისთვის ჯერ ადრეა. მაგის დრო ჯერ არ მოსულა. ჯერ ცხიმს, ძვლებს, ტყავს ვიყენებ და თავი ასე გამაქვს. დრო რომ მოვა ბასტუმრასაც გამოვიყენებ.

ამ ამბავს თუ შევხედავთ და არსებული პირობების მიხედვით განვიხილავთ, ხელთ არსებული საქონლისგან მაქსიმალური სარგებლის მიღების საუკეთესო მაგალითია. ეს ამბავი გვაძლევს საიმისო გზაენილს, რომ საქონლისგან მაქსიმალური სარგებლის მიღება დამოკიდებულია მის სწორად გამოყენებაზე.

ისლამის მიერ განმარტებული ადამიანის მოღველი წარმოადგენს ისეთ პიროვნებას,

რომელიც თავისი სულიერი და მატერიალური ფასეულობებით მხოლოდ საკუთარ თავს კი არა, მთელ საზოგადოებასაც უნდა გამოადგეს. ყოველი მუსლიმი საზოგადოების და ქვეყნის სოციო-ეკონომიკურ და კულტურულ სფეროში აქტიურად უნდა იღწვოდეს და მის განვითარებაზე ზრუნავდეს. გამომდინარე აქედან მუსლიმი ადამიანი განსხვავდება “ეკონომიკური ადამიანისაგან”. ეკონომიკური ადამიანი მუდმივად ცდილობს თავისი სარგებელი მაქსიმუმამდე აიყვანოს. მუსლიმი ადამიანი კი საკუთარი სარგებელის გაზრდის მცდელობასთან ერთად ცდილობს საზოგადოების თითოეული ინდივიდის სარგებელიც გაზარდოს.

ეკონომიურად შეძლებული მუსლიმი, მატერიალური მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებისას დამატებითი მოხმარების ხარჯებს ყოველთვის თავს არიდებს, რადგან დამატებითი მოხმარების ხარჯები “შემცირებული სარგებელის კანონის” მიხედვით მარგინალურ სარგებელს ამცირებს, რაც საბოლოო ჯამში ნეგატიურ სარგებლად გადაიქცევა. ეს კი ადამიანს უბედურებისკენ უბიძგებს. ამ დროს ცხოვრებისგან სიამოვნების მიღება რთულდება და ადამიანს თავში ცუდი აზრები და სურვილების მოსდის, რაც უზნეო საქციელისკენ უბიძგებს. ისლამის პრინციპების მიხედვით აღზრდილი ადამიანი ამ მდგომარეობაში არასოდეს ჩავარ-

დება. მან იცის, რომ გადაჭარბებამდე სანამ მივა ხარჯვა უნდა შეაჩეროს, რადგან ზედმეტი ხარჯვა უკვე მფლანგველობა და ცოდვია. მუსლიმი არც ფუფუნებასა და გლამურულ ცხოვრებას აჰყვება. ინდივიდუალური მოხმარების მარგინალური სარგებლის შემცირებისას მუსლიმი პიროვნება სოციალური კუთხით იწყებს ხარჯვას, რაც საზოგადოებაში მორალური კმაყოფილების გრძნობის გაზრდას გამოიწვევს. ამრიგად, გეგმაზომიერი მოხმარება მატერიალური სარგებელის გარდა საზოგადოების ღარიბი ფენის მიმართ ყურედლების გამოჩენის საშუელაბს იძლევა, რაც მათ გაახარებს და შესაბამისად საზოგადოების სულიერ მდგომარეობას გააუმჯობესებს.

ამრიგად, საქონელისა და მომსახურებისგან ალაღი გზებით სარგებელის მაქსიმუმამდე აყვანა მიღებული და სასურველია. ამ პროცესში არც მფლანგველობაში უნდა გადავიდეთ და არც სიძუნწეში.

4. ზედმეტი ხარჯვისგან თავის შეყოფა

ღმერთმა ადამიანს ყველაფერი უბოძა, რაც ცასა და დედამიწაზეა. (იხ. სურა ბაყარა 29, სურა ლუყმან 20, სურა ჯასიე 13) ყველა ეს წყალობა, რასაც ვერ ჩამოვთვლით ადამიანის სარგებლობისთვისაა გაჩენილი. (იხ. სურა იბრაჰიმ 34, სურა ნაჰლ 18). ამ

უთვალავი წყალობიდან ზოგიერთით სარგებლობა უშრომლად და მზა სახით არის შესაძლებელი, ხოლო ზოგისთვის შრომა და მოპოვებაა საჭირო. სწორედ შრომა და წარმოებაა საჭირო, რათა ადამიანის უსაზღვრო სურვილის შესაბამისი პროდუქცია არსებობდეს. გარდა ამისა, ისლამი ამ სფეროში გარკვეულ რეგულაციებს აწესებს. მაგალითად, რაცარუნდა მოიმატოს შემოსავალმა, მუსლიმ ადამიანს უფლება არ აქვს ფული არამ და არალეგიტიმური მიმართულებით დახარჯოს. რაც შეეხება ლეგიტიმურ სფეროს, აქაც გარკვეული რეგულაციებია, რაც აუცილებლად გულისხმობს მფლანგველობისა და ზედმეტი ხარჯვისგან თავის შეკავებას.

რა იგულისხმება მფლანგველობაში? ეს არის გადაჭარბება, საჭიროებაზე უფრო მეტის გამოყენება, ზღვარსგადასულობა, ქონების განიავება, უსარგებლოდ ხარჯვა, ცუდად გამოყენება და გაფუჭება და სხვა.

ღმერთი ბრძანებს:

“ჰეი, ადამის შვილნო! აიღეთ თქვენი მორთულობა ყოველ სალოცავთან, ჭამეთ და სვით, და არ გადახვიდეთ ზღვარს, უეჭველად, მას არ უყვარს ზღვარგადასულნი. (სურა ე'რაფ 31)

აღნიშნული აიათიდან გამომდინარე ზღვარსგადასულობა აკრძალულია.

წმ. შუამავალი ბრძანებს: “ამპარტავნებისა და ზღვარსგადასულობის გარეშე ჭამეთ, სვით, ჩაიცვით და მოწყალება გაეცით.”

ერთხელ შუამავალი სადს ესტუმრა. სადი ამ დროს ლოცვისწინა მცირე განბანვის რიტუალს ასრულებდა. შუამავალმა დაინახა, რომ სადი აბდესთის შესრულებისას ზედმეტ წყალს ხარჯავდა და ამის გამო უსაყვედურა. სადმა გაიკვირვა და განბანვისასაც შეიძლება ზღვარსგადასულობად ჩამეთვალოსო, ჰკითხა. პასუხად შუამავალმა ბრძანა: “ღიახ, მდინარის პირასაც რომ ასრულებდეთ განბანვას მაშინაც კი.” (იბნი მაჯე, ტაჰარეთ 48)

რა თქმა უნდა ეს ამბავი ცხადი მაგალითია იმისა, რომ ჩვენ ღვთისგან ბოძებულ წყალობას უნდა გავუფრთხილდეთ და ყაირათიანად მოვიხმაროთ. მდინარის პირასაც კი ზედმეტი წყალი არ უნდა მოვიხმაროთ. ეს მნიშვნელოვანი გზავნილია საიმისოდ, რათა ადამიანებმა მომჭირნეობა და ზომიერად ხარჯვა გაითავისონ.

აღალი წყალობის გამოუყენებლობაც ერთგვარი ზღვარსგადასულობაა. კაღალი პროდუქტის ან სხვა რაიმის საჭიროებაზე მეტის მოხმარება ზღვარსგადასულობაა და კარამია. ასევე ზღვარსგადასულობა და კარამია საჭიროებაზე ნაკლების მოხმარებაც, ან საჭიროების მიუხედავად საერთოდ მოხმარებისგან თავის შეკავება. საჭიროების

მიუხედავად გამოუყენებლობა კინკრეტული პროდუქციის სიმრავლეს გამოიწვევს, რაც მის წარმოებას შეაფერხებს. ეს კი ეკონომიკური ზიანისა და ზოგადად ეკონომიკური წინსვლის შენელების მიზეზი გახდება. ყურანში აღნიშნული საკითხის შესახებ ხშირად საუბარი:

“ჰკითხე: ვის ძალუძს აკრძალოს მორთულობა და სანუკვარი სარჩოთაგანი ალლაჰის მიერ თავის მსახურნზე ნაბოძები? უთხარი: ეს მათთვისაა ამქვეყნიურ ცხოვრებაში და კერძოდ, ალდგომის დღეს, რომელთაც იწამეს. ამგვარად განვმარტავთ აიათებს ჩვენ იმ ხალხისთვის, აცნობიერებენ რომელნიც.” (სურა ე’რაფ 32)

“უთუოდ, წახდენილ იქმნენ, რომელთაც უგუნურებითა და უმეცრებით დახოცეს თავიანთი შვილნი. და რომელთაც, ალლაჰზევე გადაბრალებით, ალლაჰის საზრდოდ ნაბოძნი აიკრძალეს. უეჭველად, ჭეშმარიტ გზას ამცდარნი არიან ეგენი და არ იქნება, რომ დაადგნენ ჭეშმარიტ გზას!(სურა ენ’ამ 140)

“ჰვი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! არ აიკრძალოთ სიამენი, რომელზეც ალლაჰმა ნება მოგცათ თქვენ, მაგრამ არ გადახვიდეთ ზღვარს. უეჭველად, ალლაჰს არ უყვარს ზღვარგადასულნი.” (სურა მაიდე 87)

სარწმუნოებით მისაღები მოხმარებისა თუ ხარჯვისას ზღვარს გადასულობა აკრძალულია. აქ შეიძლება ერთი კითხვა დაიბა-

დოს: ღვთის გზაზე, ან მოწყალეების სახით გაცემისას გადაჭარბება ზღვარსგადასულობად ითვლება? ყურანში არის შესაბამისი მაგალითები განხილული. ასევე ამ ყველაფერზე საუბარია ჰადისებშიც. აიათებში მითითებულია, რომ სხვებზე დახმარებისას ზღვარს არ უნდა გადავიდეთ და საკუთარი მდგომარეობა საფრთხის ქვეშ არ დავაყენოთ.

“და მიეცი მისი კუთვნილი ნათესავს, ღატაკსა და მგზავრს! მაგრამ გადაჭარბებულად არ გაფლანგო!

უეჭველად, მფლანგველები ეშმაკის ძმები არიან, ხოლო ეშმაკი უმადურია თავისი ღმერთის წინაშე.” (სურა ისრა 26-27)

აიათი მოგვიწოდებს, რომ სხვათა დახმარებისა და სხვა აუცილებელი საჭიროებების დაკმაყოფილებისას ზღვარსგადასულობისგან თავი შევიკავოთ.

ენ'ამის სურას 141-ე აიათში ნაბრძანებია შემდეგი:

“და იგია, რომელმაც გააჩინა ბაღები ძირსგართხმული და ამაღლებული, და ხურმა, და ნათესნი სხვადასხვა ნაყოფიანი, ზეთის ხილი და ბროწეული ერთმანეთის მსგავსი და განსხვავებული. მიირთვიოთ მა-

თი ნაყოფი, როცა დამწიფდება, და მომკის დღეს გაეცით წილი მისგან. და არ იყოთ მფლანგველნი. უეჭველად, მას არ უყვარს მფლანგველნი!”

აიათში ნაბრძანებია, რომ გაცემისასაც არ უნდა ვიყოთ მფლანგველნი. ამ თემასთან დაკავშირებით ერთი ამბავია განხილული:

საბით იბნ ქიასმა თავისი ხურმის ბაღში თავისუფლად შესვლის ნება გასცა. ანუ ყველას შეეძლო შესულიყო მის ბაღში და ხურმა მოეკრიფა. თუმცა ყველამ იმდენი ხრმა მოკრიფა, რომ მას და მის ოჯახს საერთოდ აღარ დარჩათ არაფერი. ამის თაობაზე იქნა მოვლენილი აიათი, როემლიც მორწმუნეებს მოწყალებისა და დახმარების საკითხებშიც ზომიერებას ურჩევდა.

შუამავალი მოწყალების შესახებ ბრძანებდა, რომ მოწყალება მაშინაა კარგი, როცა მოწყალების გამცემი სხვაზე დამოკიდებული არ გახდება. ამ თემასთან დაკავშირებით ასევე არსებობს, გარაუდი, რომლის თანახმადაც შუამავალი მთელი ქონების მოწყალებად გაცემას კრძალავდა. (იხ. ბუჰარი, ვესაია 2)

საქონელი, მოთხოვნილებების მიხედვით სამ კატეგორიად შეიძლება დაიყოს: აუცი-

ლებელი საჭიროების საქონელი, სიმშვიდისა და გაიოლები უზრუნველსაყოფად გამოსადეგი საქონელი და კეთილდღეობისთვის საჭირო საქონელი. თუ ადამიანს პირველადი მოხმარების საქონელი სჭირდება და ის მეორე კატეგორიის საქონელს მოიხმარს, ესეც ზღვარსგადასულობაა და მიუღებელია. იგივე ეხება მეორე კატეგორიის საჭიროებასაც. თუ ადამიანს მეორე კატეგორიის საქონელი სჭირდება და ის ფუფუნების საგნებს ყიდულობს, ესეც ზღვარსგადასულობაა. მოკლედ რომ ვთქვათ, ადამიანს როცა პირველადი მოთხოვნილებების საქონელი სჭირდება, ჯერ მათი დაკმაყოფილება უნდა შეძლოს და ამის მერე გადავიდეს სხვა კატეგორიის საქონლის მოხმარებაზე. მოთხოვნილებები კი შეიძლება იცვლებოდეს ინდივიდისა და იმ გარემოს მიხედვით, სადაც კონკრეტული ინდივიდი ცხოვრობს.

საქონლის სიმრავლე ან სიმცირე, დეფიციტი ან ჭარბი მიწოდება ხშირად ზღვარსგადასაულობის მიზეზი ხდება. ასევე მნიშვნელოვანია ეს კონკრეტული საქონელი არის თუ არა ძირითადი მოხმარების პროდუქტი. მაგალითად ნავთობი ისეთი სახის პროდუქტია, რომელიც ყველას სჭირდება და ყველა მოიხმარს მდიდარი იქნება ადამიანი თუ ღარიბი. შესაბამისად ასეთი პროდუქტის მიმართ უფრო მეტი მგრძობობაა საჭირო და მისი მოხმარებისას უფრო

მეტი ზომიერება უნდა გამოვიჩინოთ. თუ ნავთობის რეოდენობის სიჭარბე წარმოიქმნება, მაშინ მისი უფრო მეტი რაოდენობით მოხმარება დასაშვები გახდება. იგივე ვხრცვლდება საკვებ პროდუქტებზე და სხვა ძირითადი მოხმარების პროდუქციაზე.

განსაკუთრებით ზღვარსგადასულობად და ცოდვად ითვლება ფულის ისეთ არალეგიტიმურ რამეებში ხარჯვა, როგორცაა აზარტული თამაშები, ალკოჰოლური სასმელები, მრუშობა და სხვა. ასევე ზღვარსგადასულობათ ითვლება ჰალალ და ღეგიტიმურ რამეებში ზედმეტი ხარჯვა. გარდა ამისა, საკვები პროდუქტების გაფუჭება, საჭმლის გადაყრა, გამოსადეგი ტანისამოსის გადაგდება, ასევე გამოსადეგი ავეჯის გადაგდება, წყლისა და ელექტროენერჯის უმიზნოდ ხარჯვა, ზედმეტი ჭამა და სმა და სხვა მსგავსი რამეები ზღვარსგადასულობის მაგალითებია.

გამომდინარე აქედან ეკონომიკური ღირებულებების წესიერად გამოუყენებლობა და მათი განიაგება, ასევე ღმერთის მიერ აკრძალულ გზაზე ფულის დახარჯვა ზღვარსგადასულობაა და ისლამის მორალს არ შეესაბამება.

ნ. მოხვედებითობა და ამჟამინდობა

მოხვედებითობი, არაგულწრფელი ქცევა რელიგიაში გამოიხატება სიტყვით “რია”. ეს არის ქცევა, რომლის დროსაც ღმერთის კმაყოფილებისთვის შესასრულებელი ღვთისმსახურებას და სხვა სასიკეთო საქცილეს ადამიანი აკეთებს არა ღმერთის კმაყოფილებისთვის, როგორც უნდა იყოს, არამედ ადამიანების დასანახად, თავმოსაწონებლად და სახელის მოსახვეჭად. ამგვარი ადამიანი თვალთმაქცი მორწმუნეა.

თვალთმაქცობას შეიძლება ორი მიზეზი ჰქონდეს: ერთი არის რწმენის სისუსტე, ხოლო მეორე ქონების, დიდების, სახელის სიყვარული.

ყოველგვარ ღვთისმსახურებას, ნამაზის შესრულებას, მარხვას, ზექათის გაცემას, ჰაჯად წასვლას, მოწყალებას და ქველმოქმედებას თუ მიზნად ღმერთის კმაყოფილების მოპოვება არ აქვს, ფუჭად წავა.

ყურანში ღმერთი ბრძანებს:

“ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! გაცემული მოწყალება ამაოდ არ ჰქმნათ დაფუძვრებითა და დამცირებით; იმის მსგავსად, რომელიც ხალხის დასანახად გასცემს თავის ქონებას, და არ სწამს ალლაჰი და დღე უკანასკნელი. მდგომარეობა მისი იმ კლდეს ჰგავს, რომლის ზემოდან მიწაა, ღვართქაფი დაეცა მას და დარჩა სალი ქვა. ეგენი ვერაფერს განაგებენ რაც შეიძინეს, იქიდან. რამეთუ ალლაჰი არ დაადგენს ურწმუნოებს ჭეშმარიტ გზას.” (სურა ბაყარა 264)

ჰადისში კი ნათქვამია, რომ მოჩვენებითი ღვთისმსახურება ფარული ურწმუნოებაა. (აჰმედ იბნი ჰანბელი, მუსნედი 428) შუამავალი ბრძანებდა, რომ ის ადამიანები, რომლებმაც სახელის მოსაპოვებლად და გმირობის ჩასადენად ბრძოლაში თავი გაწირეს, ხელ-

გაშლილი ადამიანის სახელის მოსაპოვებლად მოწყალება გასცეს, ღამაზად კითხულობსო ხალხს რომ ეთქვა ამ მიზნით ყურანი წაიკითხეს, სწავლული მერქვასო იმ მიზნით ისწავლეს, ყველანი ჯოჯოხეთში მოხვდებიან. (ნესაი, ჯიჰად 22)

ყველა ამ ზემოთ ჩამოთვლილ შემთხვევაში აშკარა რია, ანუ თვალთმაქცობაა. ასევე თვალთმაქცობაა, როცა ადამიანი სხვების მოსაჩვენებლად ბევრს ხარჯავს და მდიდარი ადამიანის იმიჯს იქმნის.

ასე, სხვების მოსაჩვენებლად ვინც იქცევა და ზედმეტს ხარჯავს, ყურანში სატანის მეგობრებად არიან მოხსენიებული:

1 “თაყვანი ეცით ალლაჰს და არავინ გაუხადოთ თანაზიარი მას. და კარგად მოეპყარით მშობლებს, ახლობლებს, ობლებს, ღატაკებს, მეზობლებს, ნათესავებსა და უცხოებს, თანამოძმეებს, მოგზაურებს და მათ, რომელნიც თქვენმა მარჯვენამ მოიპოვა. უეჭველად, ალლაჰს არ უყვარს, ვინც არიან ქედმაღალნი, მედიდურნი,

2 რომელნიც ძუნწობენ და ხალხსაც ძუნწობისკენ მოუწოდებენ; და მაღავენ იმას, რაც ალლაჰმა უბოძა მათ თავისი წყალობისგან! ჩვენ მოვამზადეთ ურწმუნოთათვის დამამცირებელი სასჯელი!

3 და რომელნიც ხარჯავენ თავიანთ

ქონებას ხალხის დასანახად და არ სწამთ ალლაჰი, არცა განკითხვის დღე; და ვისი ახლო მეგობარიც ეშმაკია, მათთვის ის რა ცუდი მეგობარია!...

4 რა ევნებოდათ მათ, რომ ეწამათ ალლაჰი და განკითხვის დღე და გაეღოთ მისგან, რაც ალლაჰმა უწილადა? ალლაჰი ხომ უკეთ უწყოდა მათ!(სურა ნისა 36-39)

ფუფუნებისა და მოჩვენებითობისკენ მიდრეკილება ადამიანის ფსიქოლოგიურ სტრუქტურას ეხება, მაგრამ ეს, როგორც ზემოთ წარმოდგენილ აიათებშია წარმოდგენილი, უფრო რწმენის სისუსტესა და რელიგიური მგრძობელობის არქონაზე მიუთითებს. მხოლოდ ამქვეყნიური ფუფუნებისკენ მიდრეკილი ადამიანი, რომელსაც განკითხვის დღე და საიქიო დავიწყებული აქვს, იზრუნებს ფუფუნებაზე და სხვათა საჩვენებლად ზედმეტ ხარჯვაზე. ასეთი ადამიანები ბედნიერებას განსხვავებულ ცხოვრებაში ეძებენ. ისინი მუდმივად ლუქსი და ბრჭყვიალა ცხოვრებისკენ მიიღტვიან. ამას ემატება ამპარტავნება და ისინი სიამაყის გამო საზოგადოების სხვა ფენას ზემოდან უყურებენ. ამიტომაც არ სწყალობენ და ღარიბებს არ ეხმარებიან.

აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით ქეჰფის სურაში საუბარია ორ ადამიანზე. მათგან ერთ-ერთი მდიდარია, მაგრამ ურწ-

მუნო, ხოლო მეორე ღარიბია, მაგრამ მორწმუნე. აიათში მათი კამათია წარმოდგენილი.

1 “მათ უამბე ორი კაცის მდგომარეობა. დავუდგინეთ ერთ მათგანს ორი ვენახი, გარშემოვლილი ხურმებით და მათ შორის ყანა.

2 ორივე ბაღმა ნაყოფი გამოიღო და არაფერი არ მოჰკლებია, რამეთუ ჩვენ ამოვაჩქევეთ მათ შორის მდინარე.

3 და მას სხვა სიმდიდრეც ჰქონდა და უთხრა თავის მეგობარს საუბარში: „მე უფრო მეტი ქონება მაქვს შენზე და უფრო მეტი შემწევებიც მყავს.“

4 შევიდა იგი თავის ბაღში, უსამართლოდ მოქცეული თავისი სულის მიმართ და თქვა: „არ მგონია, რომ ეს ოდესმე მოისპოსო.

5 არ მგონია დადგეს ჟამი. და თუ მიბრუნებული ვიქნები ჩემს ღმერთთან, უსათუოდ ვპოვებ ამაზე უკეთესს დაბრუნებისთვისო!“

6 უთხრა მას თავისმა მეგობარმა საუბრის დროს: „ნუთუ უარყე, რომელმაც გაგაჩინა შენ მიწისგან, შემდეგ წყლისგან და მერე ჩამოგაყალიბა შენ კაცად?“

7 მაგრამ იგი აღლავი ჩემი ღმერთია. და მე არ დავუდგენ თანაზიარს ჩემს ღმერთს არავის.

8 როცა შეხვედი შენს ბაღში, რატომ არ თქვი: „რაც ინება ალლაჰმა! არ არის ძალა, გარდა ალლაჰისა!“ რომც მხედავდე მე ნაკლები ვიყო შენზე ქონებითა და შვილებით.

9 ეგების ჩემმა ღმერთმა მე მიბოძოს უკეთესი შენს ბაღზე და მოავლინოს მასზე ზეციდან მრისხანება, მაშინ იქცევა იგი ფიქალ მიწად.

10 ან მიწამ შთანთქოს წყალი მისი, შემდეგ კი ველარასოდეს შეძლებ მის უკან დაბრუნებას!

11 და განადგურდა მისი მოსავალი, მერე ხელების ფშენება დაიწყო იქ გაღებული ჯაფის და ჩაღეწილი ვაზის ფანჩატურის გამო, და ამბობდა: „ნეტა არავინ გამეხადა თანაზიარი ჩემი ღმერთისთვისო!“

12 მას ალლაჰის გარდა არავინ ჰყავდა, რომ დახმარებოდა. ხოლო თავად ვერაფერს გახდებოდა.

13 სწორედ იქ ჭეშმარიტად ალლაჰს ეკუთვნის შეწევნა. სწორედ იგია ყველაზე კარგი საზღაურისა და ყველაზე მშვენიერი აღსასრულის მომნიჭებელ!

ამქვეყნიური ბედნიერების გარდა საიქიო ბედნიერებას ვინც ეძიებს და მისთვის ზრუნავს, ის ასეთ მდგომარეობაში არ ჩავარდება. ისინი ხომ ყველაფერს, რასაც აკეთებენ,

მხოლოდ და მხოლოდ დიადი ღმერთის კმაყოფილების მოპოვების მიზნით აკეთებენ.

1. “და სიამოვნებით აპურებენ უპოვრებს, ობლებს და ტყვეებს.

2. ჩვენ მხოლოდ ალლაჰის კმაყოფილების სურვილით გაპურებთ თქვენ, ჩვენ არ გვსურს თქვენგან საზღაური და არც მადლობა. (სურა ინსან 8-9)

ასეთ ადამიანებს სჯერათ, რომ ყოველგვარი ქონების ნამდვილი პატრონი მხოლოდ ღმერთია, ამიტომ სხვათა წინაშე თავმოსაწონებლად ქონებას არასოდეს გამოიყენებენ.

სამწუხაროდ, უნდა ვაღიაროთ, რომ დღეს ფუფუნების, სილუქსისა და სხვათა მოსაჩვენებლად ხარჯვის მაგალითები ყოველ ფეხის ნაბიჯზე გვხვდება. ისევ იყრება საკვები პროდუქტები, ახალი ტანისამოსი და ავეჯი. მართავენ ისეთ ქორწილებს, სადაც ყველაფერი ზღვარსგადასულია. არადა ასეთი ზღვარსგადასულობა არამარტო ადამიანის სულიერ მდგომარეობას აკნინებს, არამედ ის მატერიალურადაც საფრთხის შემცველია. წარმოგიდგინოთ იმ საფრთხეებს, რაც შეიძლება ზღვარსგადასულობამ გამოიწვიოს:

ზღვარსგადასულობა, ზედმეტი ხარჯვა, საქონელისა და ფულის ფლანგვა ადამი-

ანებს მატერიალურ პრობლემებს უქადის. ფერხდება ეკონომიკის განვითარება და ანალოგიურად გადადის სხვა სფეროებზეც. ფუფუნების საგნები ძირითადად საზღვარგარეთიდან შემოდის, რაც იმპორტ-ექსპორტის ბალანსის დარღვევას უწყობს ხელს და ამვდროულად ხდება ვალუტის გაღინება.

საჩვენებლად, პომპეზურ და ლუქს ცხოვრებას ვინც ეწევა საზოგადოების ღარიბი ფენის შურსა და უკმაყოფილებას იწვევს, რაც საბოლოო ჯამში საზოგადოებრივი წესრიგისა და ჰარმონიისათვის საფრთხის შემცველია.

ზოგიერთი მდიდარი ადამიანი ცდილობს საკუთარი თავი საზოგადოების სხვა ფენისგან განცალკევებულად დააყენოს და სოციალური სტატუსით მაღლა დადგეს. სწორედ ამის გამოსახატავად ხარჯავს საჭიროზე მეტს. ამას უყურებენ სხვებიც და უჩნდება მიმბაძველები. ბუნებრივია ყოველთვის ამის შესაძლებლობა ადამიანებს არ გააჩნიათ, ამიტომ ფულის სწრაფად საშოვნელად მიმართავენ არალეგიტიმურ გზებს და მიდიან კრიმინალზე. ეს კი აფერხებს საზოგადოების სიმშვიდეს და მის განვითარებას. ხშირდება აზარტული თამაშების, ქურდობის, ყაჩაღობის და სხვა საზოგადოებისთვის საშიში მოვლენების შემთხვევები.

განვითარებადი ქვეყნების მდიდარი ადამიანები განვითარებული ქვეყნების მდიდრებს ბაძავენ და ნაცვლად იმისა, რომ ინვესტიციები განახორციელონ და ქვეყნა განავითარონ ფულს ფუფუნებასა და უსარგებლო დანახარჯებში ფლანგავენ. მთელი მათი მოგება მიდის ფუფუნების საგნებში ან გლამურული ცხოვრების ყოველდღიურ მოვლენებში და არა წარმოებასა და ახალი სამუშაო ადგილების შექმნაში. ამრიგად, ზღვარსგადასულობა უარყოფითად მოქმედებს მთელი ქვეყნის წინსვლასა და განვითარებაზე.

მოკლედ, ზღვარსგადასულობა ისლამისტვის მიუღებელია. ამიტომ ფულის ხარჯვის მიზანი უნდა იყოს საჭიროებების დაკმაყოფილება და არა სხვათა თვალში განსხვავებული იმიჯის მოხვეჭა. ფულის ხარჯვის პროცესი უნდა ექვემდებარებოდეს ეკონომიკის, ლოგიკისა და მოთხოვნილებების წესებს. გარდა ამისა, სასურველია ხარჯვისას შევხედოთ არა უფრო მდიდრებს, არამედ ჩვენზე უფრო ღარიბებს, რაც კარგი მაგალითი იქნება მათთვისაც.

6. სიმდიდრის შეღვევად გაამჟავრცაინება

არსებობს შემთხვევები, როდესაც მდიდარი ადამიანი გაამაყდება, გაამპარტავნდება, სხვებს მაღლიდან დაუწყებს ყურებას და საკუთარ თავს გაცილებით მეტის უფლე-

ბას აძლევს, ვიდრე ეს სინამდვილეში უნდა იყოს.

ყურანის მიხედვით საზოგადოების სიმშვიდის დაკარგვას და საყოველთაო არეულობას მისი ერთი ნაწილის ზღვარგადასულობა იწვევს. ყურანში საუბარია ღვთის უხვი წყალობით გაამპარტავებული ადამიანების შესახებ.

“რამდენი დასახლება გაგანადგურეთ მათი ზღვარგადასული ფუფუნებიდან გამომდინარე! აი, მათი სახლები, სადაც არავინ დასახლებულა მათ შემდგომ, მცირედის გარდა. ჩვენ ვიმეკვიდრეთ ყველა.” (სურა ყასსას 58)

ყურანის მიხედვით ღმერთს არ უყვარს ის ადამიანები, რომლებიც მის მიერ ბოძებული წყალობის გამო გაამპარტავდნენ.

“„ნუ გათამამდები, რამეთუ აღლაჰს არ უყვარს მედიდური! (სურა ყასსას 76)

სიმდიდრის გამო გამედიდურება და საკუთარი თავის სხეებზე მადლა დაყენება ღარიბების უფრო მეტად გაუბედურებას გამოიწვევს. ამასთანავე, ადამიანი ხდება ეგოისტი და სხვათა მიმართ გულგრილი.

ყურანის აიათებში ნათლადაა მითითებული, რომ ზღვარსგადასულობა იწვევს საზოგადოებრივი წესრიგის რღვევას და განადგურებას უქადის მას.

ამიტომ ადამიანი არ უნდა გათამამდეს, როცა მას ამქვეყნიური წყალობა უხვად მიენიჭება. ის უნდა იყოს თავმდაბალი და მუდმივად მადლიერი იმისა, რაც ებოძა.

7. არა ძუნწობა, არამედ ხელგაშლილობა

საქონლისა და ფულის უმიზნოდ ხარჯვა ზღვარსგადასულობაა, ხოლო მიზნის მიხედვით დაუხარჯავობა და შენახვა -სიძუნწე. მიზნობრივად და სწორად ხარჯვას კი ხელგაშლილობა ეწოდება. სხვანაირად რომ განვმარტოთ, სიძუნწე არის ფულისა და საქონლის გამოუყენებლობა, როცა ეს საჭიროა და როცა ამის საშუალება არსებობს.

სიძუნწის მიზეზები შეიძლება იყოს საკუთარი სურვილებისადმი ძლიერი დამოკიდებულება, ეგოიზმი, ასევე ამპარტავნება, ქონების სიყვარული, მომავალში გაჭირვებაში ჩავარდნის შიში და სხვა მსგავსი ცუდი ზნე-ჩვეულებები.

ისლამის მიხედვით აკრძალულია როგორც ზღვარსგადასულობა, ისე სიძუნწეც, რადგან ღმერთის მიერ ბოძებული წყალობის საკუთარი თავის, ოჯახის წევრების, ან სხვა ადამიანებისთვის გაუმეტებლობა მიუღებელია და ეს ეკონომიკასაც საკმაოდ აფერხებს.

გამომდინარე აქედან, ისლამი ზოგიერთი ტიპის დანახარჯის გაღებას პირდაპირ გვაძლავს, მაგალითად, როგორცაა ზექათი. ამით გვახსენებს, რომ სხვა ადამიანების მიმართ გარკვეული ვალდებულებები და პასუხისმგებლობა გაგვაჩნია. სწორედ ასეთი მოვალეობაა ოჯახის წევრების მიმართ მზრუნველობა, მათი რჩენა და მათი დაცვა. ასევე ჩვენი მოვალეობაა ახლობლების, მეგობრების და სხვათა მიმართ მზრუნველობის გამოჩენა.

ვისაც საშუალება გააჩნია და ღმერთის მიერ ბოძებულ სარჩოსა და ფულს საჭირო დროს არ ხარჯავს, ბოროტებას სჩადის როგორც საკუთარი თავისა და ოჯახის წევრების მიმართ, ისე მის გარშემო სხვა ადამიანების მიმართაც, რადგან იმ სიმდიდრეში, რაც მას ღმერთმა უბოძა სხვა ადამიანებსაც აქვთ თავიანთი წილი. (იხ. მეარიჯ 24-25). ეს წილი კი თავიანთ პატრონებს უნდა მიეცეთ.

ყურანში ნაბრძანებია:

“და ნუ ეგონებათ იმათ, რომელნიც ძუნწნი არიან ალლაჰის ნაბოძები მოწყალების გაღებისას, რომ ეს სიკეთეა (კარგია) მათთვის. არამც და არამც! ეს უარესია (ცუდია) მათთვის. რაც ენანებოდათ, ის შემოეხვევათ (წაეჭირებათ) ყელზე აღდგომის დღეს; და ალლაჰისაა მემკვიდრეობა ცათა და ქვეყ-

ნის, და ალლაჰი უწყის, რასაც აკეთებთ!(სურა ალი 'იმრან 180)

აღნიშნულ აიათში ნათლადაა განმარტებული, რომ ძუნწებს მათი ქონება სიკეთეს არ მოუტანს და ის საჯელად გადაექცევათ, როგორც ამქვეყნად, ისე საიქიოში.

შუამავალი ბრძანებდა, რომ მორწმუნეს არ შეიძლებოდა ჰქონოდა ორი ცუდი თვისება: სიძუნწე და ცუდი ზნე. ამით ის ადასტურებდა, რომ მორწმუნე ადამიანი არც ძუნწი უნდა ყოფილიყო და არც ცუდი ზნის პატრონი. სხვა ჰადისში კი წერია: “ყოველ დილას ციდან ორი ანგელოზი ჩამოდის. ამათგან ერთი ღმერთს სთხოვს, რომ დააჯილდოვოს ის, ვინც ოჯახს არჩენს, ხოლო მეორე ანგელოზი სთხოვს ღმერთს, წაართვას ქონება ძუნწს.” (ბუჰარი, ზექათ, 27)

შუამავალი ასევე ბრძანებდა: “არ იყოთ ძუნწები, რადგან თქვენამდელი ხალხები სწორედ სიძუნწის გამო გადაეკიდნენ ერთმანეთს და განადგურდნენ.” (მუსლიმ, ბირრ, 56)

ამ ჰადისით ნაჩვენებია თუ რა სოციალური პრობლემები შეიძლება გამოიწვიოს სიძუნწემ. მდიდრებმა რომ თავიანთი ფული ქველმოქმედებაში არ გამოიყენონ, სხვებს არ დაეხმარონ, ამით ისინი ღარიბი ფენისგან უკიდურეს სიძულვილსა და ბრახს მოიპოიან. ამრიგან საზოგადოების სიმშვიდე დაირღვევა. არადა მდიდარმაც და ღარიბ-

მაც რომ სწორად მოიქცნენ და თავიანთი პასუხისმგებლობა იგრძნონ, ასე არ მოხდება. მდიდარმა უნდა გასცეს თავისი ქონების ნაწილი და ამგვარი ვალისგან გათავისუფლდეს, ხოლო ღარიბმა უნდა დაუფასოს მათ ეს მზრუნველობა. წინააღმდეგ შემთხვევაში საზოგადოებრივი სიმშვიდის შენარჩუნება შეუძლებელი გახდება.

აქვე ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ სიძუნწის გრძნობის მთლიანად გაქრობა შეუძლებელია, რადგან სიძუნწე ადამიანის ბუნებისთვისაა დამახასიათებელი. ამ ჭეშმარიტებას ადასტურებს ისრას სურას მე-100 აიათი. ამიტომ უმჯობესია ამ გრძნობის გაკონტროლებაზე ზრუნვა.

“უთხარი: „თქვენ რომ ჩემი უფლის მოწყალების საგანძურს ფლობდეთ, მაინც იძუნწებდით გადატაკების შიშით, რამეთუ ადამიანი ძუნწია!“

ხელგაშლილობას რაც შეეხება, ეს არის ზომიერებისა და ლეგიტიმურობის ჩარჩოებში, შესაძლებლობების გათვალისწინებით სხვებზე უანგაროდ დახმარება. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ხელგაშლილობა ზღვარსგადასულობასა და სიძუნწეს შორის მყოფი რამაა. ამ ორ უკიდურესობას შორის ოქროს შუალედი. ყურანი მოუწოდებს მორწმუნეებს, რომ ამ ორივე უკიდურესობას მოერიდონ და ზომიერება გამოიჩინონ. (იხ.

სურა ისრა 29, სურა ფურყანი 67)

შუამავალი ხელგაშლილი ადამიანების მიმართ ბრძანებდა: “ხელგაშლილი ადამიანი ღმერთთან ახლოსაა. ის ადამიანებთან ახლოსაა. ის სამოთხესთან ახლოსაა და ჯოჯოხეთისგან შორს დგას. ძუნწი ადამიანი ღმერთისგან, ადამიანებისგან, სამოთხისგან შორსაა და ჯოჯოხეთთან კი ახლოს.” (თირმიზი, ბირ 40)

მოკლედ რომ ვთქვათ, ის ადამიანები, რომლებიც სიძუნწის კლანჭებს თავს და აღწევენ და ხელგაშლილი გახდებიან, გადარჩებიან. (იხ. სურა ჰაშირი 9, სურა თელაბუნი 16) ღმერთს უყვარს ხელგაშლილნი და სძულს ძუნწები. ძუნწი ივიწყებს, რომ ყველა იმ ფულის და ქონების ნამდვილი პატრონი და მბოძებელი ღმერთია. შესაბამისად ის არც გაჭირვებულებს გაიკითხავს და არ დაეხმარება.

ამრიგად, მორწმუნე ადამიანი ძუნწი არ უნდა იყოს და თავისი შესაძლებლობების ფარგლებში, ზღვარსგადასულობის გარეშე ფული უნდა მოახმაროს ჯერ საკუთარ ოჯახს და ამასთანავე დაეხმაროს ღარიბ ადამიანებს. ყურანში ნაბრძანებია:

“იმით, რაც აღლაჰმა გიბოძა, ისწრაფე საიქიო სამყოფელისკენ, და არ დაივიწყო შენი წილი დედამიწაზე. სიკეთე აკეთე ისეთივე, როგორც აღლაჰმა მოგმადლა და არ

გაავრცელო უკეთურობა ქვეყნად, რამეთუ აღლავს არ უყვარს უკეთურნი! (სურა ყას-სას 77)

8. ხარჯვისას ზომიერების დაცვა

ისლამი ფულის დაგროვებაზე მეტად მისი გამოყენებისკენ მოგვიწოდებს. თუმცა ის გმობს როგორც ზღვარსგადასულ ხარჯვას, ისე სიძუნწემდე მისულ მომჭირნეობას. ღმერთმა ყველაფერი ზომიერების ფარგლებში გააჩინა და შესაბამისად ყველაფერი, მათ შორის ხარჯვაც ზომიერების ფარგლებში უნდა იყოს. (იხ. სურა ყამერ 49)

ყურანში ნაბრძანებია:

“ხოლო რომელნიც, როცა შემოწირულობას გასცემენ, არც ფლანგავენ და არც ძუნწობენ, საშუალოს ირჩევენ მათ შორის,” (სურა ფურყანი, 67)

“და ნუ იქნები ხელმომჭირნე და ნურც გაშლი მას ბოლომდე, თორემ იმედგაცრუებული, გადატაკებული დარჩები!” (სურა ისრა 29)

იგივე სურას 26-ე და 27-ე აიათებში ღმერთი ხარჯვისას ზომიერებისკენ მოგვიწოდებს:

“და მიეცი მისი კუთვნილი ნათესავს, ღატაკსა და მგზავრს! მაგრამ გადაჭარბებულად არ გაფლანგო!

უეჭველად, მფლანგველები ეშმაკის ძმები არიან, ხოლო ეშმაკი უმადურია თავისი ღმერთის წინაშე.”

ხარჯვისას ეკონომიურობის და ზომიერების დაცვა შემდეგ აიათებშიცაა ნაბრძანები. ღმერთის მიერ ნაბოძები წყალობის ზომიერების პრინციპის დარღვევის გარეშე, ლეგიტიმურ ჩარჩოებში დახარჯვა მისაღები და სასურველია:

“ჰვი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! არ აიკრძალოთ სიამენი, რომელზეც აღლაჰმა ნება მოგცათ თქვენ, მაგრამ არ გადახვიდეთ ზღვარს. უეჭველად, აღლაჰს არ უყვარს ზღვარგადასულნი.

და ჭამეთ რაც რამ გიბოძათ აღლაჰმა ნებადართული და საამო. გეშინოდეთ აღლაჰისა, რომლისაცა მოწამენი ხართ თქვენ!”
(სურა მაიდე 87-88)

როგორც აიათიდან ჩენს ღმერთს სურს ჩვენგან, რომ მის მიერ ბოძებული წყალობა ზომიერების ფარგლებში მოვიხმაროთ. ამასთანავე ის გვიკრძალავს ზღვარს გადასულობას და ასევე ზედმეტად მომჭირნეობას, რაც სიძუნწეში გამოიხატება.

ისლამი მოუწოდებს ადამიანებს ცხოვრების ნებისმიერ სფეროში და ნებისმიერი საკითხის მიმართ იყონ ზომიერები და ეს ეხება ფულის ხარჯვასაც. ამიტომ ნათლად

არის მითითებული, რომ მიუღებელია ზღვარსგადასული ხარჯვა და მფლანგველობა და ასევე აკრძალულია ზღვარსგადასული მომჭირნეობა და სიძუნწე. ამგვარი ეკონომიური ზომიერება ხარჯვასთან დაკავშირებული ქცევის ერთ-ერთი მთავარი აუცილებლობაა. ამგვარი ოქროს შუალედის დაცვა ადამიანის ცხოვრების ერთგვარი გარანტიაა.

შუამავალი ბრძანებდა: “ვინც ეკონომიურად ხარჯავს, თავის რჩენა არ გაუჭირდება”. (ქენზუელ უმმა, 3, 49) თვითონაც ცხოვრების ყველა სფეროში მოკრძალებულ და ზომიერ დამოკიდებულებას ინარჩუნებდა.

ხარჯვისას ზომიერების საზომი ჰალალი და ლეგიტიმური საჭროებების დაკმაყოფილებისთვის ხარჯვაა. ამ თვალსაზრისით ადამიანის მდგომარეობა, ადგილი, დრო და სხვა პირობების განსხვავებულ მდგომარეობას წარმოქმნის. ამ ყველაფრის გათვალისწინებით ადამიანი გონივრულად და ზნეობრივად უნდა მოიქცეს.

II...და ბოლოს

მატერიალური და სულიერი წყალობა ღმერთის მიერაა ნაბოძები, ამიტომ მათი გამოყენებისას გონივრულობა და შესაბამისობა უნდა დავიცვათ. ყოველმა მორწმუნემ უნდა გაითვალისწინოს არაფას სურას 27-ე და ისრას სურას 31-ე აიათები, სადაც ნაბრძანებია, რომ ღმერთს ზღვარსგადასულნი

არ უყვარს. ღმერთის სიყვარულის გარეშე რომ არ დავრჩეთ და სატანის მეგობრებად არ შევიქმნათ საჭიროა ყურადღება მივაქციოთ აიათებს და ზომიერება დავიცვათ.

რაც შეეხება ჰარამ გზებს, მათ საერთოდ უნდა მოვერიდოთ და ყოველგვარი მოხმარებისგან თავი უნდა შევიკავოთ. ჰალალის რაცაა უნდა გამოვიყენოთ, შევიძინოთ, მაგრამ აქაც ზომიერებაა საჭირო. არც საჭიროზე ნაკლები და არც ზედმეტი არ უნდა მოგვივიდეს.

ყოველგვარი დანახარჯის გაღებისა და ვაჭრობისას ჰალალს და ჰარამს ყურადღება უნდა მიექცეს. რაიმის შექმნის დროს მიზანი საჭიროების დაკმაყოფილება უნდა იყოს და არა ფუფუნება ან სხვების საჩვენებლად თავის მოწონება.

ხარჯვა შემოსავლის მიხედვით უნდა განაწილდეს და შემოსავალზე მეტი დანახარჯისგან თავი უნდა შევიკავოთ. ეს რელიგიურის გარდა ეკონომიკის წესების მოთხოვნილებაცაა.

ყველა ის საქონელი და ფული, რაც ადამიანს გააჩნია არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ ღმერთის წყალობაა. ამიტომ მონაგებიდან ღარიბებს და სხვა სახის გაჭირვებაში ცა-ვარდნილ ადამიანებსაც უნდა დავეხმაროთ.

ქონება და ფული ისე არ უნდა გამოვიყენოთ, რომ საზოგადოება დაზარალდეს.

ჩვენი მოგების მიზნით ადამიანების ჯანმრთელობის, ფინანსური მდგომარეობის, ბუნებაზე ზიანის მიყენების და სხვა მსგავსი ნეგატიური შედეგების მომტანი ქცევებისგან თავი უნდა შევიკავოთ.

ყველა მუსლიმმა უნდა იცოდეს, რომ ქონების ზღვარსგადასული ხარჯვა ან ზექათის მსგავსი სოციალური ვალდებულების შეუსრულებლობა საიქიოში ადამიანის განკითხვის საგანი გახდება და ამის გამო პასუხი მოეთხოვება. (იხ. სურა თექასური 8)

ეს კიდევ ერთი დასტურია იმისა, რომ საზოგადოების და გაჭირვებული ადამიანების მიმართ ვალდებულებების შესრულება სავალდებულოა.

მოკლედ რომ ვთქვათ, თუ გვინდა ღმერთის სიყვარული დავიმსახუროთ და როგორც ამქვეყნად, ისე იმქვეყნად ბედნიერები ვიყოთ, ისლამის მიერ დადგენილი პრინციპებით უნდა ვიხელმძღვანელოთ და ეს უნდა ეხებოდეს ქონების განკარგვის სფეროსაც. ღმერთის მიმართ თაყვანისცემა და ნამდვილი მორწმუნეობა გულისხმობს არამარტო ღვთისმსახურების შესრულებას, როგორცაა ლოცვა, ზექათი, მარხვა, ჰაჯი და სხვა, ისე სხვა ნებისმიერი სახის სასურველი და ღვთით დადგენილი პრინციპებით ცხოვრებას. ისლამის პრინციპების მიხედვით წარმოება და მოხმარებაც ფართო გაგებით ღვთისმსახურებად ითვლება.